DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 26 oktober 2006 *

I mål C-302/05,

angående en talan om fördragsbrott enligt artikel 226 EG, som väckts den 28 juli 2005,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av B. Schima och D. Recchia, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Republiken Italien, företrädd av I.M. Braguglia, i egenskap av ombud, biträdd av M. Massella Ducci Teri, avvocato dello Stato, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: italienska.

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna R. Schintgen, P. Kūris, J. Klučka (referent) och G. Arestis,

generaladvokat: M. Poiares Maduro,
justitiesekreterare: R. Grass,

efter det skriftliga förfarandet,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Europeiska gemenskapernas kommission har yrkat att domstolen skall fastställa att Republiken Italien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/35/EG av den 29 juni 2000 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (EGT L 200, s. 35), genom att föreskriva att ett återtagandeförbehåll, för att kunna göras gällande gentemot köparens utomstående borgenärer, skall bekräftas på de enskilda fakturorna för löpande leveranser, vilka skall vara daterade ett visst datum före utsökning och ha bokförts på vederbörligt sätt.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

2 Direktiv 2000/35 syftar till att harmonisera medlemsstaternas lagstiftningar om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner mellan företag eller mellan företag och offentliga myndigheter avseende leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster mot ersättning.

3 I artikel 1 i direktivet föreskrivs följande:

"Bestämmelserna i detta direktiv skall gälla alla betalningar som görs som ersättning vid handelstransaktioner."

4 Artikel 2 i samma direktiv har följande lydelse:

"I detta direktiv avses med

1) *handelstransaktioner*: transaktioner mellan företag eller mellan företag och offentliga myndigheter som leder till leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster mot ersättning,

...

3) *återtagandeförbehåll*: avtalsbestämmelse på grundval av vilken säljaren behåller äganderätten till de berörda varorna tills full betalning erlagts.

...”

5 I artikel 4.1 i direktiv 2000/35 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall i enlighet med de nationella bestämmelser som är tillämpliga på grundval av internationell privaträtt föreskriva att säljaren behåller rätten till varorna tills full betalning erlagts om köparen och säljaren uttryckligen avtalat om ett återtagandeförbehåll innan varorna levererades.”

6 Skäl 21 i direktivet har följande lydelse:

”Det är önskvärt att se till att borgenärerna kan göra gällande ett återtagandeförbehåll på ett icke-diskriminerande sätt över hela gemenskapen om återtagandeförbehållet är giltigt enligt de tillämpliga nationella bestämmelser som skall tillämpas på grundval av internationell privaträtt.”

Den nationella lagstiftningen

7 Försäljning med återtagandeförbehåll regleras i italiensk rätt i civillagen, bok IV, avdelning III, kapitel 1, stycke 3.

8 I artikel 1523 i nämnda lag, vilken har rubriken "Äganderättens och riskens övergång", föreskrivs följande:

"Vid avbetalningsköp med återtagandeförbehåll övergår äganderätten till varan på köparen vid tidpunkten för den sista delbetalningen, men köparen bär risken för varan från det att den avlämnats."

9 I artikel 1524.1 i samma lag föreskrivs att återtagandeförbehållet endast kan göras gällande gentemot köparens borgenärer om förbehållet har gjorts skriftligen i en handling som är daterad ett visst datum innan utsökning sker. I artikel 1524.2 och 1524.3 regleras möjligheterna att göra gällande återtagandeförbehållet gentemot utomstående köpare när försäljningen avser maskiner vars värde överstiger 30 000 ITL (cirka 16 euro) eller när den avser lös egendom som är registrerad i ett offentligt register.

10 Artikel 11.3 i lagstiftningsdekret nr 231 av den 9 oktober 2002 (nedan kallat lagstiftningsdekretet) har följande lydelse:

"Det återtagandeförbehåll som avses i artikel 1523 i civillagen, vilket köparen och säljaren skriftligen har avtalat om på förhand, kan göras gällande gentemot köparens utomstående borgenärer om förbehållet bekräftas på de enskilda fakturorna för löpande leveranser, vilka skall vara daterade ett visst datum före utsökning och ha bokförts på vederbörligt sätt."

Det administrativa förfarandet

11 Ett klagomål ingavs till kommissionen, i vilket det gjordes gällande att artikel 4 i direktiv 2000/35 inte hade införlivats på ett korrekt sätt med den italienska lagstiftningen. Enligt den som ingav klagomålet medför artikel 11.3 i lagstiftningsdekretet ett betydande administrativt arbete för säljaren.

12 Sedan Republiken Italien beretts tillfälle att inkomma med yttrande rörande denna bestämmelse i den nationella lagstiftningen med hänsyn till artikel 4 i direktivet, avgav kommissionen den 18 oktober 2004 ett motiverat yttrande och uppmanade denna medlemsstat att inom två månader från delgivningen av yttrandet vidta nödvändiga åtgärder för att följa detta.

13 Kommissionen erhöll inte något svar och beslutade därför att väcka förevarande talan.

Talan

Parternas argument

14 Kommissionen har hävdat att artikel 11.3 i lagstiftningsdekretet strider mot artikel 4.1 i direktiv 2000/35 liksom mot direktivets andemening.

15 Enligt kommissionen innebär skyldigheten att återtagandeförbehållet måste bekräftas på de enskilda fakturorna för att kunna göras gällande gentemot köparens borgenärer att det uppställs ett ytterligare krav som säljaren måste uppfylla. Enligt direktiv 2000/35 är säljaren endast skyldig att avtala med köparen om ett återtagandeförbehåll innan varorna levereras för att behålla rätten till varorna tills full betalning av priset erlagts.

16 Vidare anser kommissionen att även det förhållandet att fakturorna enligt artikel 11.3 i lagstiftningsdekretet måste vara daterade ett visst datum före utsökning är oförenligt med artikel 4.1 i direktiv 2000/35. I sistnämnda bestämmelse betonas endast att det uttryckliga avtalet mellan köparen och säljaren skall ha ingåtts vid en tidigare tidpunkt.

17 Som svar har den italienska regeringen anfört att återtagandeförbehållet är utformat som en accessorisk klausul i köpeavtalet. Det uppställs inte några särskilda formkrav för att klausulen skall vara giltig eller få verkan, utan det enda giltighetskravet är att klausulen skall ha avtalats vid ingåendet av köpeavtalet.

18 Artikel 11.3 i lagstiftningsdekretet antogs för att komplettera bestämmelserna i civillagen och avser endast reglerna för att kunna göra gällande återtagande-förbehållet gentemot köparens borgenärer, och inte gentemot utomstående köpare. Artikeln kompletterar endast artikel 1524.1 i civillagen. Den italienska regeringen har i det avseendet påpekat att den ändring som infördes genom artikel 11.3 i lagstiftningsdekretet endast avser vissa kategorier av köpeavtal, särskilt avtal om successiv leverans av varor där leveranserna kan sträcka sig över en längre tid och avse varor som kan värderas individuellt och som kan ha ett betydande ekonomiskt värde. Vidare har den italienska regeringen påpekat att bestämmelsen avser vissa

typer av blandade avtal, där säljaren är skyldig att utfärda ett flertal fakturor vilka också kan sträcka sig över en längre tid.

19 Enligt den italienska regeringen har skyldigheten att bekräfta återtagandeförbehållet i de handlingar som intygar det senare genomförandet av ursprungsavtalet bland annat till syfte att säkerställa att rättssäkerhetsprincipen iakttas, liksom principen om skydd för berättigade förväntningar hos tredje man som ingår affärsförbindelser med en person som innehar en vara som ägs av en annan person.

20 Slutligen har den italienska regeringen åberopat bevisreglerna i civillagen. Det framgår av rättspraxis från italienska Corte di cassazione att det är tillåtet att åberopa alla slags sakomständigheter som bevis för att en handling har upprättats vid en tidigare tidpunkt. Enligt rättspraxis är det i det avseendet relevant om den person gentemot vilken återtagandeförbehållet görs gällande kände till handlingen.

21 I sistnämnda avseende har kommissionen konstaterat att det lätt skulle kunna bevisas att det är fråga om ett visst datum före utsökning, men den har vidhållit sin anmärkning om att kraven som föreskrivs i artikel 11.3 i lagstiftningsdekretet är oförenliga med bestämmelserna i artikel 4.1 i direktiv 2000/35.

Domstolens bedömning

22 För att kunna bedöma huruvida kommissionens talan är välgrundad skall domstolen analysera artikel 4.1 i direktiv 2000/35 och undersöka huruvida denna bestämmelse påverkar de bestämmelser som antagits av en medlemsstat vad beträffar möjligheten att kunna göra gällande ett återtagandeförbehåll gentemot tredje man.

23 Inledningsvis skall det påpekas att det genom direktivet inte sker en harmonisering av alla bestämmelser som rör sena betalningar vid handelstransaktioner, eftersom direktivet endast avser vissa särskilda bestämmelser som syftar till att motverka sådana sena betalningar, nämligen ränta vid sen betalning (artikel 3), återtagandeförbehåll (artikel 4) och indrivning av obestridda fordringar (artikel 5).

24 I detta direktiv hänvisas det vidare i flera avseenden till tillämpningen av nationell lagstiftning. Såsom framgår av skälen 15 och 19 i direktivet gäller det bland annat olika förfaranden för verkställighet av en exekutionstitel, villkoren för att inställa eller förordna om uppskov med verkställigheten av en sådan titel och det sätt på vilket avtal ingås.

25 När det gäller återtagandeförebehåll hänvisas det till nationella bestämmelser, och i artikel 4.1 i direktiv 2000/35 föreskrivs att medlemsstaterna, i enlighet med de nationella bestämmelser som är tillämpliga på grundval av internationell privaträtt, skall föreskriva att säljaren behåller rätten till varorna tills full betalning erlagts, om köparen och säljaren uttryckligen avtalat om ett återtagandeförbehåll innan varorna levererades.

26 Det framgår av ordalydelsen i denna bestämmelse att rättsverkningarna av återtagandeförbehållet i förhållande till köparen och säljaren fastställs däri, eftersom säljaren kan behålla rätten till varorna tills full betalning erlagts. I bestämmelsen uppställs även som krav för att ett sådant återtagandeförbehåll skall vara giltigt att köparen och säljaren uttryckligen avtalat om detta innan varorna levererades.

27 Det skall tilläggas att hänvisningen i artikel 4.1 i direktiv 2000/35 till de nationella bestämmelser som är tillämpliga på grundval av internationell privaträtt avser vilka krav som gäller för att återtagandeförbehållet skall vara giltigt.

28 Det framgår nämligen av denna bestämmelse, jämförd med skäl 21 i direktiv 2000/35, att gemenskapslagstiftaren ansett det önskvärt att se till att borgenärerna kan göra gällande återtagandeförbehållet på ett icke-diskriminerande sätt över hela gemenskapen, om återtagandeförbehållet är giltigt enligt de tillämpliga nationella bestämmelser som skall tillämpas på grundval av internationell privaträtt. Möjligheten för borgenärerna att utnyttja ett sådant förbehåll framstår som en åtgärd som särskilt bidrar till att motverka sena betalningar vid handelstransaktioner.

29 Med hänsyn till ordalydelsen i artikel 4.1 i direktiv 2000/35 och direktivets syfte, kan det emellertid inte utläsas av nämnda bestämmelse att den är avsedd att påverka andra bestämmelser än dem i vilka det uttryckligen föreskrivs dels en möjlighet för säljaren och köparen att uttryckligen avtala om ett återtagandeförbehåll innan varorna levereras, dels en möjlighet för säljaren att behålla rätten till de berörda varorna tills full betalning erlagts.

30 De bestämmelser som är i fråga i förevarande mål, vilka avser möjligheten att göra gällande återtagandeförbehåll gentemot tredje man vars rättigheter inte påverkas av direktiv 2000/35, regleras således fortfarande uteslutande i medlemsstaternas nationella rättsordningar.

31 Under dessa omständigheter har Republiken Italien inte underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 4.1 i direktiv 2000/35 genom att föreskriva att ett

återtagandeförbehåll, för att kunna göras gällande gentemot köparens utomstående borgenärer, skall bekräftas på de enskilda fakturorna för löpande leveranser, vilka skall vara daterade ett visst datum före utsökning och ha bokförts på vederbörligt sätt.

32 Kommissionens talan skall följaktligen ogillas.

Rättegångskostnader

33 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Republiken Italien har yrkat att kommissionen skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom kommissionen har tappat målet, skall Republiken Italiens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

1) Talan ogillas.

2) Europeiska gemenskapernas kommission skall ersätta rättegångskostnaderna.

Underskrifter